

УДК: 069(497.11)"2016"(047)

Делфина РАЈИЋ

историчар уметности
музејски саветник
директор Народног музеја
у Чачку

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У 2016. ГОДИНИ

Народни музеј у Чачку је током 2016. године наставио традицију истрајног рада у својој основној делатности прикупљања, чувања, научне обраде и излагања предмета, покретних културних добара у вези са културном, историјском и уметничком прошлошћу чачанског краја. План рада реализовало је 18 радника, а њиховим радом управљао је директор у сарадњи са Управним одбором. О правно-финансијским словима бринуле су заједничке службе за све установе културе у Чачку.

Настављена је пракса припреме и излагања студијских изложби Музеја која омогућава попуњавање збирки, као и пракса организовања гостујућих изложби са најразличитијом тематиком и одржавања предавања запослених стручњака Музеја у Чачку у установама и факултетима у Србији.

Посебан сегмент рада представља и садржај сајта Народног музеја у Чачку. Његово редовно ажурирање, атрактиван дизајн, анимације, фотографије и текстови привлаче бројну интернет публику.

Зграда Музеја и опрема

Радни простор и депои Музеја смештени су у половини зграде Старог начелства, а простор за сталну поставку у Конаку господара Јована Обреновића, који су категорисани као непокретна културна добра од великог значаја. У управној згради је, услед недостатка простора, онемогућено

проширење рада свих одељења, а нарочито смештај предмета.

У протеклој години окречени су депо библиотеке и музејски ходници. За потребе Етнолошког одељења и секретара купљена су 3 рачунара.

ПАЛЕОНТОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ

Обрада документације

Настављен је рад на обради документације палеонтолошког материјала. У фото-лабораторији урађено је 36 дигиталних снимака датог материјала.

Петар Урошевић, наш суграђанин, 15. 8. 2016. године Народном музеју у Чачку поклонил је 47 урамљених фотографија разних минерала (димензија 30x32 цм).

Едукативни рад

Палеонтолошко одељење у 2016. години успешно наставља сарадњу са Предшколском установом „Моје детињство“. Палеонтолог Народног музеја Биљана Чкоњевић учествовала је у организовању специјализованог програма из области науке чији је циљ стимулисање целовитог развоја деце, пружање могућности за социјализацију и пружање подршке за развој посебних склоности и интересовања у складу са психофизичким могућностима деце.

Концепција програма заснива се на развијању процесних знања, подршци критичких мишљења, испољавању креативности код деце, обликовању и изражавању емоција, развијању активности и грађењу значења који проистичу из околности под ручја.

Целокупан програм на тему *Из свећа диносауруса* одвијао се кроз радионице у просторијама Народног музеја и вртића „Полетарац“. Учествовала су деца из вртића „Полетарац“ и то старија група са васпитачицама Снежаном Ковић и Јеленом Шушњар, а програм се реализовао кроз дванаест интерактивних тематских радионица.

Палеонтолог Биљана Чкоњевић и конзерватор Слободан Богојевић у оквиру специјализованог програма из области науке са Предшколском установом *Моје детињство* учествовали су на фестивалу науке који је одржан 17. новембра 2016. године у Регионалном центру Чачак и тако промовисали свој пројекат кроз интерактивне радионице где су деца из вртића „Полетарац“ Предшколске установе „Моје детињство“ откривала тајне природе. Програм је привукао и пажњу министра просвете Младена Шарчевића који је активно учествовао тако што се придружио ловцима на фосиле.

Стручно усавршавање

Палеонтолог Биљана Чкоњевић похађала је програм сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности библиотеке Матице српске под називом *Управљање конфликтима у сусрећ ефикасној радној окружења*. Семинар је одржан у Галерији Народног музеја у Чачку 5. октобра 2016. године и кроз едукативну радионицу бавио се разумевањем појмова конфликт и управљање конфликтом, као и стицањем вештина за њихово ефикасно решавање: рефлексивно слушање, „ја говор“, мапирање конфликта, разликовање стилова и понашања у конфликтима.

Циљ семинара је јачање свести запослених и важности добрих међуљудских односа на радном месту који су темељ за успех и продуктивност свих запослених. Семинар је акредитован од стране републичке Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности. Сви учесници семинара добили су сертификат.

Биљана Чкоњевић је учествовала и на семинару *Едукација у музејима и рад са јубликом, примери добре праксе и предлози едукативних програма* у организацији ИКОМ-а Србије, а који је одржан у сали „Јосиф Панчић“ Коларчеве задужбине у Београду 18. новембра 2016. године. ИКОМ Србије је претходних година у разговору са музеалцима увидео да се искристалисала потреба да се теми едукације и рада са јубликом посвети посебна пажња и пронађу прихватљива решења за покретање и развој едукативних програма у музејима који су ограничени бројем запослених и материјалним средствима. Музеји који су искуство стекли током последњих година желели су да то пренесу и осталим колегама у Србији и понуде могућа решења. У ту сврху ангажовани су искусни музејски кустоси едукатори који су припремили програм рада предложеног семинара: Јелена Огњановић (Галерија Матице српске, Нови Сад), Слађана Велендечић-Милаковић (Музеј Војводине), Милена Милошевић-Мицић (Завичајни музеј Кнежевац) и Драган Киурски (Народни музеј Кикинда).

ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ

Збирке и археолошки материјал

Античка збирка је ове године увећана за 70 нових експоната који су инвентарисани и фотографисани дигиталном и црно-белом техником.

Током године вршена је обрада грађе и документације према одредбама Закона о културним добрима са ископавања на локалитету Двориште Гимназије у Чачку 2015. године.

Извршена је примопредаја дела материјала са локалитета Градина Радаљево-Трешњевица из кампање 2016. године. Руководилац ископавања био је др Дејан Булић, научник сарадник са Историјског института Београд.

Теренска истраживања

Редовно су обилажени ископи у ужем центру града. У сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе Краљево праћени су радови приликом рушења биоскопа „Сутјеска“.

Обављен је обилазак локалитета Илијак у Трнави, где су обављена сондажна археолошка ископавања 2006. године.

Научни и стручни скупови, семинари и стручно усавршавање

У јуну месецу кустос-археолог Александра Гојгић положила је стручни испит у Народном музеју у Београду и стекла звање вишег кустоса.

Катарина Дмитривић је у периоду од 19. до 23. маја 2016. учествовала на научном скупу у Браили (Румунија), где је у коауторству са М. Љуштином, доцентом Филозофског факултета у Београду, припремила два рада која су у приреди за штампу у посебном зборнику радова. Истом приликом, Катарина Дмитривић је добила признање и плакету Музеја „Карол I“ у Браили.

У периоду од 13. до 15. октобра 2016. Катарина Дмитривић је учествовала у раду међународног научног скупа у граду Таргу Муреш (Румунија), где је презентovala рад у коауторству са М. Љуштином, доцентом Филозофског факултета у Београду. Рад је припремљен за публикување у посебном зборнику.

У организацији Института ОРЕА Аустријске академије наука и Института за археологију у Загребу организован је међународни научни скуп у Бечу од 30. 11. до 2. 12. 2016. са темом *Грбови касној бронзаној и раној гвозденој доба у југоисточној Европи*

– *шеорейске њерсејкџиве у археологији Балкана*. Скупу је присуствовала Катарина Дмитривић, где је презентovala рад у вези са касним бронзаним добом у Западном Поморављу.

Пројекти и изложбе

Током године израђен је пројекат *Лајида-ријум у дворишту Народной музеја у Чачку*. Идејно решење и предрачун урадио је архитекта Милош Пајевић (студио *Примавера* из Чачка). Овим пројектом Археолошко одељење је конкурисало за средства код Министарства правде, али је пројекат одбијен.

Одржан је радни састанак стручњака из Завода за заштиту споменика културе у Краљеву и Народной музеја у Чачку са представницима градских власти у вези са пројектом *Римске шерме*.

Током године извршене су припреме грађе, текста и преводјење на енглески језик материјала потребног за публикацију *Некрополе бронзаног доба у рејџи Чачка*. Монографија је измењена докторска дисертација Катарине Дмитривић. Књига је финансирана средствима Министарства културе и информисања Републике Србије и Народной музеја у Чачку.

Током 56. Сабора трубача у Гучи постављени су панои изложбе *Градина на Јелици (шридесет година археолошких истраживања 1984–2014)*, аутора проф. др Михаила Милинковића која је 2014. године била постављена у Народном музеју Чачак. За ту прилику кустос Вујадин Вујадиновић припремио је текст који је одштампан у програму Сабора.

Изложба у припреми

Током целе године вршене су темељне припреме за изложбу *Градина на Јелици* која ће бити реализована у априлу следеће године у Галерији Академије наука и уметности у Београду (конзервација, рестаурација, фотографисање, обрада каталожских јединица, паковање предмета...).

Сарадња са другим институцијама

За потребе изложбе *Градина на Јелици* конзерватор Мина Јовић изршила је конзервацију и рестаурацију седам предмета декоративне архитектонске пластике.

Специјализовани програм *Археолошка њочешница*, који је изведен у сарадњи са Предшколском установом *Моје дејинство*, завршен је у јуну месецу. За ту прилику изложени су дечији радови који су настали током програма, као и филм о програму. Деца су заједно са родитељима обишла сталну поставку.

Археолошко одељење организовало је изложбу *Средњовековни накит из збирки Народног музеја Крајујевац* археолога Игорa Ђуровића, колеге из Народног музеја у Крагујевцу.

У сарадњи са Филозофским факултетом из Београда и УИСПП завршени су припрема и штампа зборника радова са научног скупа одржаног у Чачку септембра 2015. године. Публикација садржи 378 страна, 20 ауторских текстова и кратку биографију и библиографију Растка Васића, нашег уваженог археолога коме је публикација и посвећена. Књига је штампана средствима Министарства културе и информисања републике Србије и Народног музеја у Чачку. Књигу су уредили В. Србу, М. Јевтић, К. Дмитровић и М. Љуштина.

Набавка опреме

Ради ефикаснијег рада одељења купљен је скенер-штампач-фотокопир HP LASERJET PRO MFP M125a.

Разно

За потребе новог редизајнираног сајта Народног музеја Археолошко одељење доставило је нове тестове и фотографије.

Археолози Катарина Дмитровић и Александра Гојгић присуствовале су предавању *Праисторијско рударство бакра на Руднику*

др Драгане Антоновић, научног саветника Археолошког института у Београду.

У септембру су детаљно очишћена два археолошка депоа.

Предмети из сталне поставке са археолошког налазишта Градина на Јелици повучени су због предстојеће изложбе у Београду. Како витрине не би биле празне, привремено су изложени предмети са осталих рановизантијских утврђења из околине Чачка.

Археолошко одељење сарађивало је са ЈП *Градац* у изради *Измена и дојуна Плана генералне регулације Центар у Чачку*.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ

Збирке

Збирке Одељења за историју обogaћене су изузетним поклоном Милке Митровић-Матић из Београда. Преузети су богата рукописна заоставштина, књижна и некњижна грађа и реалије из заоставштине новинара Дојчила Митровића (Чачак, 1907 – Београд, 1995). Митровић је био један од уредника рукописног ђачког листа „Седмак“ чачанске Гимназије 1923. године. Наредне школске 1923/1924 године покреће и уређује сатирични лист ученика седмога разреда „Максим“. Био је један од уредника часописа „Полет“, чији се први број појавио под окриљем ђачке дружине „Рајић“ 15. јануара 1924. године. Као ученик осмог разреда Гимназије наставио је да га самостално издаје до 1926. године. У лето 1929. године покренуо је „Чачански преглед“ намењен локалним привредним, економским, културним и спортским темама. Са групом предатних интелектуалаца радио је на организацији конзерваторско-рестаураторских радова на градској архитектури Чачка XIX века, оснивању Народног музеја у Чачку, прикупљању експоната за сталну поставку 1953. године и организовању издавачке делатности. Био је члан Управног одбора Народног музеја у Чачку. У „Збирци Дојчила Митровића“ налазе се књижевни архив часописа „Полет“

(1924–1925), рукописни листови ученика Гимназије у Чачку, збирка завичајних издања (књиге и периодика), књиге са посветом, повеље и дипломе, породична преписка чланова ове старе и угледне чачанске породице, реалије, фотографије и др. У току је израда спискова музејског материјала преузетих у 20 пакета.

Нове аквизиције и рад са збиркама

Током 2016. године добијен је део заоставштине капетана Звонимира Звонка Вучковића (1916–2004), истакнутог команданта ЈВуО са простора чачанског краја. Предмете, фотографије и документа Народном музеју у Чачку поклонила је Звонкова удовица, госпођа Анка Вучковић (девојачки Смиљанић) која живи у САД, а која је пореклом из породице Смиљанић са Златибора. Отац јој је пред Други светски рат био заменик министра иностраних послова Краљевине Југославије. Музеј је добио укупно 118 разноврсних предмета у вези са радом Звонка Вучковића током Другог светског рата, а још више са његовим животом и деловањем у емиграцији у САД, посебно у Савезу „Ослобођење“, организацији која се залагала за обнову демократске Југославије.

Музеј је добио и део заоставштине капетана Боривоја Рељића и 50. класе војне академије Војске Краљевине Југославије. Предмете је поклонио Алекса Рељић. У питању је *Класно њисмо* (збирка биографија, документа и сећања питомца на школовање, службовање, рат, заробљеништво и живот у емиграцији). Поред *Класној њисма* Музеј је добио неколико албума са фотографијама и брошурама (укупно 35 предмета различитог садржаја).

У склопу наставка истраживања у вези за Другим светским ратом преузет је и део заоставштине Ђурђа В. Петровића (1905–1983) из Виљуше, припадника партизанског покрета, учесника НОБ-а и вршиоца многих дужности на локалном нивоу у социјалистичкој Југославији. Нису прекинути ни контакти са генералом Марком Него-

вановићем, пореклом из Остре код Чачка, који је ове године Народном музеју у Чачку поклонио пет својих предмета.

Велики посао око сређивања документације Одељења за историју Народном музеју у Чачку настављен је и 2016. године. Прегледане су све Улазне књиге, као и књиге инвентарисаних картона, и на тај начин је завршена провера документације у вези са предметима који се налазе у Музеју (преко 5.000 предмета). Завршен је попис свих предмета који се налазе у сталној поставци у Конаку Јована Обреновића. У другој половини 2016. године извршено снимање трећине поставке (фотографисао Марко Бојовић). Снимљена су 82 предмета (укупно 900 снимака). Фотографисање је извршено у студијским условима, што је захтевало скидање и одношење предмета из Сталне поставке, а затим њихово враћање, па је то успоравало започети пројекат.

Истраживачки рад

За потребе писања радова објављених у 2016, као и оних који ће се штампати следеће 2017. године, обављена су опсежна истраживања која су била усмерена на личност и дело Драгише Васића, проучавање прошлости манастира Вујан, породице Луњевица и традиције династије Обреновић на ширем простору чачанског краја. У више наврата организовано је снимање цркве, иконостаса, порте и ризнице манастира Вујан, као и цркве у Горњој Трепчи, метоха манастира Вујан. Посебна пажња посвећена је подацима из „Српских новина“ у периоду између 1901. и 1903. године.

Као и у ранијем периоду, током 2016. године у више наврата омогућавано је многим колегама да користе информације и податке из збирки и фондова Народном музеју у Чачку.

Публикације

Историчар др Милош Тимотијевић је крајем 2016. објавио научну монографију

Драгиша Васић (1885–1945) и српска национална идеја у издању Службеног гласника из Београда. Монографија говори о идеолошким, политичким и уметничким преокупацијама Драгомира Драгише Васића, једног од најзначајнијих ангажованих српских интелектуалаца и књижевника у првој половини XX века. Анализира се његова биографија, али и сама епоха са свим својим вредностима, противуречне оцене у вези са Васићем, његове многобројне везе са људима попут Слободана Јовановића или Мирослава Крлеже, учешћа у ослободилачким ратовима 1912–1918. године, затим присни односи са левичарима и комунистима, као и учешће у Другом светском рату у улози главног идеолога Равногорског покрета и заменика генерала Михаиловића.

Послови везани за рад редакције Зборника радова Народног музеја у Чачку

Почетком 2016. почели су да пристижу радови за 45. број Зборника радова Народног музеја. Историчар др Милош Тимотијевић је у оквиру својих задужења примио све радове у папирном и електронском облику, као и прилоге у форми цртежа и фотографија. У 45. броју Зборника радова Народног музеја објављено је 13 радова. Др Милош Тимотијевић прочитао је као члан редакције све радове, а 8 радова је потписао и као рецензент.

Изложбе

Историчар Радивоје Бојовић учествовао је као аутор у реализацији изложбе *Војвода Пејтар Бојовић: знамења славе и часћи* Генералног секретаријата председника Републике. За каталог су припремљена поглавља *Одликовања на војводском мундиру Пејтра Бојовића* и *Подаци за биографију војводе Пејтра Бојовића*. Изложбу је 15. септембра 2016. године у згради Новог двора у Београду отворио председник Републике Томислав Николић у присуству Милорада Додика, председника Републике Српске,

чланова владе, представника војске, цркве и дипломатског кора.

Репрезентативна изложба *Војвода Пејтар Бојовић: знамења славе и часћи*, у чије оквиру је укључена збирка војводских униформи и сликовна грађа Народног музеја у Чачку, постављена је у Галерији Дома војске у Београду 30. септембра 2016. године поводом стогодишњице битке на Кајмакчалану. Ново издање каталога допуњено је каталожним пописом експоната Народног музеја Чачак под називом *Живот и победе*. Изложбу је отворио министар одбране Зоран Ђорђевић.

Изложба *Војвода Пејтар Бојовић: знамења славе и часћи* гостовала је у Народног музеју у Крагујевцу. Изложбу у Конаку кнеза Михаила Обреновића отворио је 10. новембра 2016. године председник Републике Томислав Николић.

Изложба *Војвода Пејтар Бојовић: знамења славе и часћи* гостовала је у Дому војске у Нишу. Изложбу је 30. новембра 2016. године отворио генерал Љубиша Диковић.

Изложба *Војвода Пејтар Бојовић: знамења славе и часћи* била је постављена у Народног музеју у Чачку поводом 18. децембра, дана Града. Тим поводом редизајнирани су панои и додати натписи на француском и енглеском језику. Реализацију изложбе финансирао је град Чачак. Изложбу је отворио пуковник Стевица Карапанџин.

Поводом стогодишњице почетка Првог светског рата изложба *Драгишин Гавриловић – мајор са чином ђуковника* била је постављена у Галерији Дома војске и Кући Ђуре Јакшића у Београду.

Направљен је избор паноа изложбе *Албум старије Чачка* за Дане Чачка у Београду, које је Завичајно удружење „Чачани“ приредило 23. децембра 2016. године у Кући Ђуре Јакшића.

Изложбе у припреми

У склопу обележавања важних јубилеја у вези са националном историјом и локалном самосвешћу, а који су истовремено и

део повести бивше Југославије, па и региона, завршено је велико припремно истраживање које се бави животом, радом и уметничким делом Драгомира Драгише Васића (1885–1945). Његова породица је пореклом из Горње Трепче (сам Васић је рођен у Горњем Милановцу), али је за Чачак био везан родбинским и професионалним везама (школовање, рад у судовима), као и припадношћу 10. Таковском пешадијском пуку у коме је био током ослободилачких ратова. Његово деловање у уметничким, интелектуалним и политичким дешавањима пре 1912, као и између два светска рата, није заобилазило ни родни крај, у коме је 1941. године постао заменик пуковника, касније генерала Михаиловића и истовремено први идеолог равногорског покрета. Током 2016. истраживања су обављана у Историјском музеју у Београду и Народној библиотеци у Београду.

Планирана изложба о Драгиши Васићу темељила би се на обликовању паноа са фотографијама, документима и цитатима из књижевних дела. На тај начин наставио би се континуирани рад установе на обележавању традиција балканских, Првог и Другог светског рата, уз истовремену музеолошку делатност у вези са подстицањем јавности да Музеју поклања предмете. Захваљујући предметима које је поклонила Анка Вучковић планира се мања изложба која ће бити приређена у склопу промоције књиге посвећене Вучковићу и његовом деловању у Другом светском рату на подручју чачанског краја.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ

Поред организационих послова везаних за рад установе, Делфина Рајић, директор Народног музеја у Чачку, активно је учествовала у свим пројектима и манифестацијама Музеја. Организовала је и приредила редовну годишњу изложбу *34. гечји мајски салон*, све изложбе које су биле део редовне активности током 2016. године, као и низ књижевних вечери, предавања и учешћа у телевизијским емисијама.

Настављено је преузимање заоставштине апотекара Аристиде Јовановића. Преостали део вајарских радова Ђорђа Јовановића (*Млагосић, Туја*, плакета *Аушолојорпрећ*) у Музеј је доспео захваљујући тестаменту његове унучке Дубравке Громовић.

Делфина Рајић је током 2016. године отворила следеће изложбе: *Камен је мисаоно и осећајно биће*, 18. годишњу изложбу удружења љубитеља уметности *Есјеић, Закојано блајо, Мозаик Праксис, Лешо у Музеју, Рејросіекіивну изложбу Драјана Ђирковића*. У Дому културе у Лучанима Рајић је 19. октобра, као рецезент учествовала у представљању књиге *Умешност на шлу Драјачева*, аутора Јовише Славковића, а 29. децембра у Културном центру у Гучи у програму посвећеном Нику Николи Стојићу.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕТНОЛОГИЈУ

Збирке

Набавка нових експоната

У 2016. години Етнолошко одељење је набавило 50 нових предмета у вези са збиркама покућства, посуђа, заната и играчака. До експоната се долазило поклонима и личним контактима са суграђанима.

У току 2013. године успостављен је контакт са Даницом Калинић из Београда, наследницом куће Михаила Протића, свештеника у Негришорима. У кући у којој нико не живи налази се велики број предмета изузетне вредности потребних за збирке покућства. Са госпођом Калинић договорен је откуп већег броја предмета по изузетно повољним ценама, а три предмета су већ откупљена.

Са господином Момчилом Гојгићем, пореклом из Чачка, започети су разговори о преузимању његове изузетно вредне збирке керамике која се састоји од хиљаду комада прикупљених на територији читаве бивше Југославије. Збирка је изузетно вредна, а колекционар би био спреман да је у целости у виду легата поклони Народ-

ном музеју у Чачку, уколико би могао да се обезбеди простор за њено излагање у виду сталне поставке. Етнолози ће у наредном периоду интензивно трагати за прикладним простором у који би се могла сместити ова изузетна збирка.

Од Градимира Миликића из Београда Етнолошко одељење је добило нове експонате, углавном из периода између два светска рата.

Документација и инвентаризација предмета

У оквиру редовних музејских активности инвентарисано је 56 предмета. Снимљени видео и аудио-материјал у току теренских активности чува се у Етнолошком одељењу.

Фото-документација

У дигиталној техници снимљено је око 400 фотографија, углавном из области нематеријалне баштине, као и објеката и детаља у вези са народним градитељством и предметима материјалне културе. Највећи део фотографија настао је у току теренских активности кустоса.

У фото-лабораторији је у црно-белој техници снимљено око 200 и још око 300 фотографија у дигиталној техници за потребе фото-документације Етнолошког одељења.

Рад у депоима, на превентиви и заштити предмета

У току 2016. године вршене су редовне активности око одржавања и сређивања депоа. Проблем недостатка депоа за смештај крупнијих предмета је и даље присутан.

Проблем нових ормара и полица за једну просторију депоа решен је у 2015. години добијањем потребних средстава од Министарства културе РС и набавком три метална ормара са полицама за смештај предмета.

Овим је делимично решен проблем простора за предмете из Етнолошке збирке који

су прописно упаковани и сложени у нове ормане. Део предмета је исељен из примитивно направљене бараке у дворишту Музеја, док су други, који су били у изузетно лошем стању, отписани. Предмети из подзбирке Пољопривреда су и даље смештени у гаражи, јер упркос новим орманима и даље недостају бар још две просторије депоа у које би био смештен сав етнолошки материјал.

У оквиру редовних музејских активности вршени су сређивање депоа, разврставање предмета и реинвентаризација. Депои у овој години нису третирани никаквим средствима заштите.

Теренска активност

У протеклој години вршена су појединачна теренска истраживања према потребама тема о којима је писано, као и за припрему изложби планираних за наредни период.

У самом граду је успостављена сарадња са више чачанских породица, од којих су добијени значајни подаци на теме везане за пројекте, као и за редовну активност на прикупљању нових предмета за збирке покућства, посуђа и заната.

Детаљно је истражен терен везан за вилу „Ленка“ и период у којем је ова грађевина настала. Остварена је сарадња са наследницима, прикупљене су породичне фотографије и документација која представља обележје периода између два светска рата. Тако је фото-документација обогаћена са 37 нових фотографија.

Стална поставка

Музеј гејињсџива

У току 2016. године је, уз помоћ остатка новца од донације предузећа НИС, у оквиру пројекта *Заједници заједно* купљен је потребан материјал за завршетак оба летњиковца у дворишту Музеја детињства (цигла, цреп и део материјала за дрвену конструкцију).

Планирано је да 2017. године, уз помоћ додатних средстава од Града Чачка, буде отворена нова стална поставка *Музеј дејинь-сџива* која ће бити јединствена у Србији.

Изложбена делатност

Дани европске баштине

Дана 27. 9. 2016. године у Галерији Народнoг музеја Чачак, а поводом прославе Дана европске баштине, Етнолошко одељење Народнoг музеја Чачак приредило је вече посвећено Ромима и њиховој култури, а посебно је као тема истакнута прослава ромске славе Бибије. Посетиоци су имали прилику да виде изложбу фотографија коју је припремила виши кустос Ивана Ћирјаковић и да чују предавање о овом празнику о коме су говорили Снежана Шапоњић-Ашанин (етнолог и музејски саветник) и свештеник чачанске цркве Драго Љубичић, који је више година освештавао колач на ромској слави. Неколико циганских песама отпевала је Марија Красавчић уз пратњу дела оркестра „Имам једну жељу“.

Фрула наша

У оквиру Сабора фрулаша у Прислоници Снежана Шапоњић-Ашанин је реализовала изложбу *Фрула наша* посвећену фрули. Изложени експонати су део приватног власништва познатих фрулаша, учесника Сабора, као и збирки Народнoг музеја у Чачку и Етнографског музеја у Београду. Три фруле су власништво манастира Лелић и припале су владика Николају Велимировићу.

Ноћ музеја

У 13. Ноћи музеја у Галерији Музеја представљена је колекција радио-апарата „лампаша“ и магнетофона насталих у периоду од тридесетих до седамдесетих година XX века, власништво Владимира Миливојевића и његових пријатеља. Штампан је и расклопиви каталог изложбе која је изузетно добро прихваћена од стране суграђана.

Научни, стручни скупови и стручно усавршавање

Етнолози су у октобру месецу учествовали на стручном скупу у Сирогојну „Музејска етнографска и савремена култура“ у организацији Етнолошке секције МДС-а. Етнолози су изложили следеће теме: Ивана Ћирјаковић је саопштила рад *Ујошреба традиционалних знања у савременом занаштву (пример очувања старих заната у савременим оквирима)* и *Проблем формирања темељних музеја у саставу привредних предузећа на примеру оснивања Музеја млекарства Србије*, а Снежана Шапоњић-Ашанин *Пеливани на граници традиционалне и савремене културе*.

На стручном скупу *Нематеријална културна баштина као темељ развоја туристичке и локалне понуде* у организацији СIOFF-а за Босну и Херцеговину учествовала је Снежана Шапоњић-Ашанин са предавањем на тему *Ракија – шљивовица и филирански занат у Србији*. На скупу су представљени и модели о преносу традиционалних заната и вештина, као и о развоју понуде традиционалних производа и њихове туристичке презентације. Скуп је одржан у Купресу, а смештај је обезбедило Министарство културе Босне и Херцеговине.

Етнолошки филм

У току редовних теренских активности направљен је богат видео-материјал. Део снимљеног материјала искоришћен је за монтажу етнолошких филмова *Пејровданске лиле*, *Бојојављење*, *Пеливани*, *Завештине...*

Нематеријално културно наслеђе

Снежана Шапоњић-Ашанин је, као регионални координатор за нематеријално културно наслеђе, припремила три нова предлога за упис на националну листу нематеријалног културног наслеђа: *1. Ракија шљивовица*; *2. Производња кајмака*; *3. Драгачевски сабор шрубача*.

Коло – Припремљен је део теренског материјала који представља саставни део неопходне документације достављене комисији за нематеријално културно наслеђе Репрезентативне УНЕСКО-ве листе човечанства. Сагласност за упис овог елемента дали су и Туристичка организација из Чачка и Центар за културу и спорт општине Лучани у Гучи.

Знања и вештине њављења кајмака – Национални комитет за нематеријално културно наслеђе крајем године уписао је нови елемент на Националну листу НКН. Данас се традиционалним поступком израђује кајмак на простору Западне Мораве, планина Златибор, Копаоник и Тара.

Манифестације

Бојојављење – Као и претходне године, манифестација *Пливање за залеђени крси*, дванаеста по реду, реализована је у сарадњи са Спортским центром „Младост“ и Домом културе. Покровитељи су били Град Чачак и црква Светог Вазнесења.

Бојојављенска академија – Већ шесту годину Музеј организује и Богојављенску академију у Великој сали Дома културе на којој, поред духовног и културног програма, додељује титулу *Носилац Бојојављенског крсиа за Град Чачак*.

Сабор њрубача – И ове, као и претходних година, традиционална *Драјачевска свадба* изведена је у организацији и режији Снежане Шапоњић-Ашанин. Представа свадбе уз све обичаје и обредне радње имала је две сценске целине. Публика је имала прилику да се упозна са обредним радњама у вези са свадбеним церемонијалом.

У оквиру Сабора трубача Снежана Шапоњић-Ашанин је ангажована као председник стручног жирија у такмичењу здравичара и такмичењу за избор најоригиналније народне ношње.

У оквиру Музеја трубе проширена је стална поставка и обогаћена са још три нова екпоната добијена на поклон од трубача, учесника у Сабору.

Сабор фрулаша у Прислоници – Етнолог Снежана Шапоњић Ашанин је, као и претходних година, учествовала у овој манифестацији. Активност се углавном огледала у раду око изложби домаће радности, старих заната и музичких инструмената.

Фесџивал маски – Етнолог Снежана Шапоњић Ашанин била је члан стручног жирија у избору најоригиналније маске коју организује КУД „Абрашевић“ на Белу покладну недељу. Учествовали су такмичари са простора неколико округа (Моравички, Златиборски...). Председник стручног жирија била је Снежана Шапоњић-Ашанин.

Фијакеријага – У 2016. години настављена је сарадња са Коњичким клубом „Миленко Никшић“, а етнолог Ивана Ђирјаковић је учествовала у реализацији ове манифестације.

Ноћ музеја – У сарадњи са Коњичким клубом „Миленко Никшић“ етнолог Ивана Ђирјаковић је у мају 2016. године у просторијама кафеа „Пронто“ у Чачку организовала програм „Сећање на стари Чачак“, у оквиру кога је изложен део салона старе градске куће, док је на самој улици постављена изложба фотографија старог Чачка.

У Центру за културу у Гучи, етнолог Снежана Шапоњић-Ашанин је реализовала изложбу *Драјачевска задруја* жена која је отворена за Ноћ музеја. Након овог догађаја, велики број посетилаца је у наредних месец дана имао прилике да посети изложбу.

Рад у стручним друштвима

Музејско груштво Србије – Ове године етнологи Народног Музеја у Чачку нису учествовали у раду овог удружења.

Еџнолошка секција – У току године Етнологска секција је организовала један електронски састанак у чијем раду су наши етнологи активно учествовали. Организован је и састанак у Етнографском музеју у Београду и у Музеју на отвореном „Старо село“ у Сирогојну.

Етнологско-антрополошко друштво Србије – Снежана Шапоњић-Ашанин је као председник Управног одбора Етнологско-антрополошког друштва Србије активно радила.

Летњи дани културе

*Радионица за децу
„Лето у музеју“ 2017.*

У дворишту Музеја су од 12. 7. до 30. 8. 2016. године одржане летње радионице за децу узраста од 6 до 14 година, сваког уторка и четвртка од 10 до 12 часова. У току рада радионице обрађено је више садржаја у вези са упознавањем наше народне традиције, сталном поставком Музеја, годишњим обичајима, старим дечјим играма, читањем наших народних бајки и њиховим тумачењем, вајањем и осликавањем текстила. Овај мозаик активности осмишљен је тако да деца кроз забаву науче пуно нових ствари и упознају се са Музејом. Радионице је водила професорка Марија Лукић и виши кустос-етнолог из Народног музеја у Чачку Ивана Ћирјаковић.

Ове године програм није био део манифестације „Летњи дани културе у Чачку“, већ је финансиран сопственим средствима професора Марије Лукић, а уз подршку Народног музеја Чачак.

У септембру је, у Галерији Музеја, приређена изложба радова насталих у току одржавања радионице и додељене су дипломе свим учесницима.

Пројекти

Пеливани – идентификовање и евиденцирање елемената нематеријалног културног наслеђа – Средствима Министарства културе реализован је пројекат *Пеливани*. Истраживање је обухватило 13 градова у Србији у којима се још увек по традиционалној рецептури израђују колачи и напици (Београд, Бор, Ниш, Чачак, Јагодина, Суботица, Краљево, Крагујевац, Сом-

бор, Врбас, Ваљево, Косовска Митровица, Врање). У сарадњи са спољним сарадницима обављена су теренска истраживања и прикупљени подаци који ће се чувати у документацији. Направљени су и видео-снимци у Чачку, Београду и Јагодина. Од прикупљене грађе планирано је да се реализује етнологски филм о Пеливанима у Србији.

Завештина – евиденцирање новој елементима нематеријалног културног наслеђа – Обављена су теренска истраживања на простору Источне, Западне и Централне Србије. У раду на овом пројекту учествовали су етнологи запослени у Музеју, али и сарадници из Музеја „Старо село“ Сирогојно, Народног музеја у Пожаревцу, Народног музеја у Зајечару, Народног музеја у Крагујевцу, Музеја Крајине у Неготину и Етнографског музеја у Београду. Евидентиране су веће литије и направљени видео-записи који ће се трајно чувати у музејској документацији. Истраживање је обављено и на простору Београда у чијем се центру налази дрво-запис око кога се окупљају верници на Митровдан. У оквиру пројекта разматране су могућности уписа овог елемента на Националну листу НКН, али и уписа елемента „дрво-запис“. Пројекат је реализован средствима Министарства културе Републике Србије.

Драгачевска задруга жена – хероина једној времена – У сарадњи са Центром за културу у Гучи реализован је пројекат који се односио на Драгачевску задругу жена „Рајка Боројевић“ из Доњег Дупца. Извршена су теренска истраживања, прикупљена је архивска грађа и конзервирани су експонати који су се односили на рад, постојање и славу ове Задруге, јединствене у свету.

Сарадња са другим установама

Ценитар за културу и сјорпј Лучани. У оквиру Сабора трубача настављена је досадашња сарадња са овом установом. Снежана Шапоњић-Ашанин била је ангажована у раду стручног жирија за избор најбоље изговорене здравице и најлепше и најоригиналније народне ношње.

Гимназија Чачак – Поред курса ткања и плетења Етнолошко одељење је пред Васкрс организовало *Школу украшавања васкршњих јаја традиционалним мейодама*. Полазници овог курса су били ђаци Гимназије.

Туристичка организација Чачак – И ове године настављена је сарадња са овом установом. Снежана Шапоњић-Ашанин је ангажована као члан организационог одбора Сабора фрулаша, али и у реализацији колоније „Крст патријарха Павла“.

Удружење њословних жена „Нагежда Пејровић“ – Организована је прослава Дана мајки (Материце) у Хотелу „Београд“. Том приликом Снежана Шапоњић-Ашанин је припремила програм посвећен овом празнику.

Снежана Шапоњић Ашанин је учествовала у реализацији манифестације *Плодови Зайадној Поморавља*. Том приликом реализована је импровизација традиционалне свадбе Поморавља. Извођачи су били чланови КУД „Абрашевић“.

Удружење „Сџари Чачани“ – Етнолог Ивана Ђирјаковић је на годишњој манифестацији овог удружења „Српски астал“ одржаној у новембру 2016. године одржала предавање о славској трпези код Срба у прошлости.

Предшколска усџанова „Моје дејџњство“ – У оквиру пројекта *Врџићи без џраница* Етнолошко одељење Народног музеја Чачак организовало је новембра 2016. две етнолошке радионице у просторијама Музеја на тему *Грнчарској занџа*. Етнолог Ивана Ђирјаковић приказала је деци оригиналне музејске предмети у вези са овим занатом која су потом имала прилику да направе предмете од глине и да их потом украсе.

Предшколска усџанова „Рагосџ“ – у склопу обележавања 86 година ове установе остварена је сарадња која се огледала у организовању деџјих представа у Музеју на тему народне традиџије и учествовања деце у бројним обредним радњама животног и годишњег циклуса.

Кулџурни ценџар Рековац – Остварена је сарадња са Културним центром у Рековцу у вези са припремањем потребне документације и теренске грађе за кандидовање манифестације „Прођох Левач, прођох Шумадију“ на Националну листу НКН. Обављена су теренска истраживања у вези са народним обичајима овог краја.

Технички факулџет, Чачак – Архитекта Бранкица Шуџић је у сарадњи са етнологима истраживала мере и пропорџије појединих музејских експоната. Као резултат тог истраживања и рада написан је и у Зборнику објављен рад *О мерама и џройорџијама џреслица* из наше збирке. Обављена су и истраживања у вези са српским грбом као орнаментом на гулама и џилиму.

РТС: Снежана Шапоњић-Ашанин је у више наврата учествовала у емисијама које припрема Културно-образовна редакџија РТС-а. У овој години реализоване су емисије *Косовски вез, Ђурђевдан, Коло, Пеливани, Ткање, Крсна слава*.

БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА

Рад овог одељења у 2016. години одвијао се путем редовних активности и извршавања послова око ажурирања и чишћења простора за часописе, картотеке часописа и допуна реинвентара за 69 наслова који раније нису довршени. За помоћ приликом обављања ових послова ангажовано је једно лице са средњом школом на два месеца (фебруар и март), а које има искуство у овим пословима.

Послата је размена 44. броја Зборника у Србију (99 комада) и иностранство (112 комада, где се налази и остатак 28 пакета из претходне године). Уведена су у инвентар и картотетку 132 наслова и годишта часописа (добијени разменом, поклоном и куповином у 2016. години).

У библиотечки програм за обраду (НИ-БИС) унето је 380 монографских публикаџија. Археолошка публикаџија са 14. Међународног колоквијума погребне археологије послата је на 15 адреса ауторима у иностран-

ство, а остатак планиран за размену биће послат 2017. године са Зборником бр. 45.

У галерији Народног музеја 5. октобра 2016. године одржано је акредитовано предавање на тему *Управљање конфликтима у библиотекама у сусрећ сиварању ефикасној радној окружења*, а предавач је била библиотекар Јелена Јовин из Библиотеке Матице српске у Новом Саду. Предавању је присуствовало 16 полазника.

Урађени су књиговезачки послови само за купљене часописе, а корисницима је позајмљено 600 књига и часописа у току године.

ЛАБОРАТОРИЈА ЗА КОНЗЕРВАЦИЈУ И РЕСТАУРАЦИЈУ

Подаци о извршеним конзерваторско-рестаураторским радовима и интервенцијама:

– археолошке збирке:

- локалитет *Дворишће Гимназије у Чачку* (налази: 25 – бронза; 7 – гвожђе; 9 – стакло);
- локалитет *Рудник (Сћационар – Дрење)*: у току је конзервација 33 налаза;
- локалитет *Гамзиград – Ромулијана* (налази: 2 – сребро; 42 – бронза; 43 – гвожђе; 3 – стакло);
- локалитет *Градина на Јелици* (налази: 75 – метал; 38 – стакло; 17 – коштани материјал; 16 – камена пластика; 1 – керамика). У току су конзервација и анализа металног ламеларног оклопа;
- случајни налази (1 – бронза).

– историјске збирке:

- оружја и војне опреме: три официрске сабље са корицама које су припадале војводи Петру Бојовићу.
- **етнолошке збирке:** у току је конзервација 11 металних предмета из збирке покућства и једне писаће машине.

– установе, други музеји:

- галерија *Нагежда Пејровић* у Чачку: у току је конзервација три предмета која су припадала Надежди Петровић;
- *Народни музеј Крајујевац*: у току је конзервација три средњовековне бронзане наушнице;
- приватна збирка Драгане Божовић, кустоса *Галерије Нагежде Пејровић* из Чачка: 19 новчића из различитих периода.

Анализа археолошких предмета

Радиографска снимања металних предмета обављана су у Радиолошком одељењу Здравственог центра у Чачку. У оквиру хабилитационог рада за више звања Слободана Богојевића вршене су SEM-EDS анализе на одабраним археолошким налазима (метода скенирајуће електронске микроскопије са употребом енергетско-дисперзионог спектрометра). Анализе су рађене на Рударско-геолошком факултету (Департман за минералогiju, кристалографију, петрологију и геохемију) Универзитета у Београду.

Превентивна конзервација

Извршени су редовни мониторинг и обрада података амбијенталних услова у Сталној поставци музеја.

Учествовање на предавањима и радионицама, стручна сарадња

У току прошле године конзерватори су сарађивали са конзерваторским одељењима и лабораторијама у Србији, као и са Централним институтом за конзервацију у Београду. Настављена је сарадња са *Рударско-геолошким факултетом* у Београду у погледу анализе и примене науке у конзервацији културних добара, као и са *Агрономским факултетом* у Чачку (хемијска лабораторија) у вези са анализом хемијских раствора који се користе у конзерваторским третманима.

Слободан Богојевић је 31. маја са професорима и ђацима Уметничке школе из Чачка присуствовао *Конзерваторским предавањима* у Музеју на отвореном „Старо село“ Сирогојно.

Слободан Богојевић је 26. октобра у Музеју рудничко-таковског краја присуствовао предавању *Праисторијско рударство бакра на Руднику* др Драгане Антоновић, научног саветника Археолошког института у Београду.

Изложбе

Конзерватори су учествовали у техничкој реализацији тематских изложби у организацији Народног музеја у Чачку, као и изложби других музеја, установа и удружења.

Стручна пракса из области конзервације и рестаурације

Лабораторија за конзервацију и рестаурацију наставила је са организацијом стручне праксе из области конзервације и рестаурације за ученике III и IV разреда средње Уметничке школе из Чачка (смер конзерватор културних добара) у сарадњи са професорима Аном Богићевић, Рашом Јованићем и Снежаном Добросављевић.

У периоду од јануара до јуна 2016. године са ученицима III године настављена је реализација програма *Конзервација мейала* који је поред теоријског сегмента обухватио и практичан рад, односно конзерваторски третман 19 новчића из приватне збирке Драгане Божовић, кустоса Уметничке галерије „Надежда Петровић“ из Чачка. Ученици су током програма осмишљавали концепцију и поставку конзервираног материјала, као и презентацију рада у лабораторији на *Изложби радова ученика Уметничке школе* која је одржана током јуна месеца. Стручну праксу водио је Слободан Богојевић, а поред конзерватора у програм су били укључени и предметни професор Снежана Добросављевић, као и фотограф музеја Марко Бојовић.

У периоду од априла до јуна ученица IV године Милица Ђуровић је у лабораторији (под менторством Слободана Богојевића) припремала матурски рад *Конзервација одабраних археолошких налаза из збирке Народног музеја у Чачку*. У израду матурског рада били су укључени и археолог Вујадин Вујадиновић (археолошко тумачење и интерпретација), фотограф Музеја Марко Бојовић, као и предметни наставник Рашо Јованић. Рад је поред теоријског подразумевао и практични део, односно конзерваторски третман одабраних археолошких бронзаних налаза. Милица Ђуровић је у јуну месецу представила резултате рада на *Изложби радова ученика Уметничке школе*. Презентација је приказана и путем плаката који је дизајнерски осмислила Милица Стривовић.

У периоду од августа до децембра ученик IV године Уметничке школе Маринко Калађија похађао је стручну праксу из области *Конзервација и рестаурација мейала*. Пракса је подразумевала конзерваторско-рестаураторски третман на одабраним бронзаним археолошким налазима. Ментор стручне праксе био је конзерватор Слободан Богојевић, а поред њега у програм су били укључени и археолог Вујадин Вујадиновић и фотограф Марко Бојовић.

Пројекти Археолошка њочейница и Палеонтолошка радионица

У периоду од јануара до јуна у сарадњи са Предшколском установом „Моје детињство“ припремана је презентација рада у вези са специјализованим програмом *Археолошка њочейница – мали истраживачи у авантури са археолошким њредметима*. Програм је најпре представљен 21. марта у вртићу „Мали капетан“. Званичан завршетак и представљање програма организовани су у оквиру интерактивне изложбе *Закојано благо* 23. јуна месеца у Галерији Музеја у Чачку.

Слободан Богојевић учествовао је 28. септембра у оквиру специјализованог програма *Палеонтолошка радионица* који

припрема и води палеонтолог Биљана Чкоњевић, а у сарадњи са Предшколском установом „Моје детињство“. Тема интерактивне радионице односила се на *Палеонтолошка ископавања и ујознавање са конзерваторима и лабораторијом за конзервацију и рестурацију*. Биљана Чкоњевић и Слободан Богојевић су 17. новембра представили програм на *Фестивалу науке* који је одржан у Регионалном центру Чачак. Програм је презентован кроз интерактивне радионице у сарадњи са децом и васпитачима из вртића „Полетарац“.

Сајт Музеја

Током године рађено је на планирању и одређивању стратегије пројекта израде новог сајта (дизајн, идејна решења итд.) који технички координира Слободан Богојевић уз асистенцију др Милоша Тимотијевића. У пројекат су укључене и остале колеге из Музеја. Израда новог дизајна поверена је Богданки Половини, фотографу и дизајнеру из Београда.

Стручно усавршавање

Слободан Богојевић је у јуну месецу у Народном музеју у Београду стекао звање *виши конзерватор* са хабилитационим радом *Анализа и њрактична њримена хемијској чишћења у конзерваторским њређманима металних археолошких налаза*. Експерименталан рад је подразумевао како рад у лабораторији Музеја, тако и рад у *SEM LAB* (лабораторији Рударско-геолошког факултета), хемијској лабораторији Агрономског факултета у Чачку, као и Радиолошком одељењу Здравственог центра у Чачку. Ментор истраживања била је проф. др Кристина Шарих.

ФОТО-ЛАБОРАТОРИЈА

Фотографско одељење бави се снимањем покретних и непокретних културних доbara, изложби и бројних манифестација

које реализује Музеј. Такође учествује у техничкој реализацији изложби у организацији наше установе, као и током теренских радова.

Током 2016. године обављена су следећа снимања:

1. За Археолошко одељење 2000 дигиталних и 25 црно-белих снимака;
2. За Палеонтолошко одељење 68 дигиталних снимака;
3. За Етнолошко одељење 1200 дигиталних и 150 црно-белих снимака;
4. За Историјско одељење 900 дигиталних и 84 црно-белих снимака;
5. За Конзерваторско одељење 450 дигиталних снимака;
6. За Одељење историје уметности одељење 264 дигиталних снимака;
7. За изложбе и манифестације 780 дигиталних снимака;

СТАЛНА ПОСТАВКА НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ЧАЧКУ

Сталну поставку смештену у Конаку господара Јована у ток 2016. године видело је 4.450 посетилаца: 2300 деце и 2150 одраслих. Ђаци су и даље највернија публика.

Стална поставка Музеја и даље изазива посебну пажњу дипломатских представника, заинтересованих за причу о прошлости државе у којој бораве. Званичне делегације у посети нашем граду уочиле су јединствене садржаје у сталној поставци који нас нераскидиво везују за европски цивилизацијски простор. Поставка редовно привлачи учеснике скупова и школских такмичења. Део публике дошао је у Музеј преко ТО Чачак, ТА Матовић и УТП Морава. Посебно занимљиве су биле две посете „Артис груп“, које је организовала Тамара Огњевић. Са њом нам је у посети била и принцеза Јелисавета Карађорђевић.

ИЗЛОЖБЕ НАРОДНОГ МУЗЕЈА

У Галерији Народног музеја отворене су четири изложбе из сопственог програма, једанаест гостујућих и шест изложби које су организовали појединци, организације и удружења из Чачка: *Шумадијска дивизија 1914–1918* (приредили Народни музеј Краљево, Историјски архив Краљево и Народни музеј Крагујевац); изложба чачанског издаваштва *Шћамјана реч 2015* у организацији Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“; изложба Александре Савић из Природњачког музеја у Београду *Сћаро и несћало воће Србије*; изложба *Камен је мисаоно и осећајно биће* др Мирјане Херцог; изложба слика Удружења љубитеља уметности „Естет“ (18. по реду); 33. Дечји мајски салон *Усћомене из мој дома*; изложба *Закојано блајо*; изложба *Мозаик Праксис* аутора Ивана Павића, Драгана Васића и Оливере Гаврић-Павић; изложба Радова студената „Факултета Уметности“; изложба дечијих радова *Лејћо у Музеју*; изложба *Умејничка збирка САНУ – Ликовни умејници академици* ауторке Јелене Межински-Миловановић; изложба *Чију йесму йевам* (визуелна уметност уметника балканског региона и гостујућих земаља *Библиошека – ошворена књија Балкана*) у организацији Божидара Плазинића; изложба *Средњовековни накйш из збирке Народној музеја у Крајујевцу* аутора Игорa Ђуровића, археолога; *Рејросћекйивна изложба Драјана Ђирковића* и изложба *Војвода Пејћар Бојовић – знамења часћи и славе*. Изложба *Градина на Јелици* отворена је 11. августа у Музеју трубе у Гучи.

Музеј је, поред својих редовних, граду и посетиоцима покљонио изложбе за памћење. То је најпре била изложба *Умејничка збирка САНУ – ликовни умејници академици* која је за непуних месец дана забележила 4250 посетилаца.

Пратећи програм чинила су предавања, промоција књига и разговора.

Галерију Народног музеја у Чачку је током 2016. године посетило 10.030 посетилаца.

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ДЕЛАТНОСТ

Промоције, Представљања публикација

Делфина Рајић и Милош Тимотијевић су 24. фебруара у Градском музеју у Вршцу представили монографију *Манасћири Овчарско-кабларске клисуре*. Том приликом приказан је и филм о Овчарско-кабларским манастирима.

Монографија *Равна Ђора*, аутора др Милоша Тимотијевића и Саше Савовића представљена је 30. маја у Галерији музеја у Чачку. Поред аутора о монографији су говорили и Делфина Рајић и Борисав Челиковић.

Књига *Мозаик у Србији*, аутора Оливере Гаврић Павић, представљена је 8. јула у Галерији музеја.

У Галерији музеја у Чачку 29. септембра представљен је III том *Обреновићи у музејским и друћим збиркама Србије* о ком су говорили др Милош Тимотијевић, Александар Марушић и Делфина Рајић.

Поводом Дана града Чачка 15. децембра у Галерији музеја представљен је XLV Зборник радова Народног музеја. Зборник су представили др Радомир Поповић, историчар Историјског института и Делфина Рајић.

КАДРОВИ

Палеонтолог Биљана Чкоњевић је од 28. априла примљена у Музеј на неодређено време.

Археолог Вујадин Вујадиновић је радио у Музеју на одређено време у трајању од два месеца, а Стојана Петровић на месту хигијеничара у трајању од три месеца.

Александра Милошевић је у периоду од 1. фебруара до 31. марта радила у Библиотеци музеја.

БИБЛИОГРАФИЈА РАДНИКА МУЗЕЈА

1. Александра Гојгић, 2016. *Турске луле из Археолошке збирке Народној музеја у Чачку*

- ку, (хабилитациони рад за звање вишег кустоса), Чачак – Београд.
2. Катарина Дмитровић, Вујадин Вујадиновић, 2015. Заштитна археолошка ископавања на локалитету Двориште Гимназије у Чачку – кампања 2015. године, *Зборник радова Народної музеја XLV*, Чачак, 2015, 7–15.
  3. Katarina Dmitrović, Marija Ljuština, 2016. Towards Reconstruction of the Bronze Age Funerary Ritual in Western Serbia, in: *Interdisciplinary Methods of Research for Prehistoric and Protohistoric Funerary Monuments*, 15th International Colloquium of Funerary Archaeology, Programme and Abstracts, Brăila, 11.
  4. Marija Ljuština, Katarina Dmitrović, 2016. The Right or Merit to be Buried? A Contribution to social aspects of the Bronze Age Funerary Practice in western Serbia, in: *Interdisciplinary Methods of Research for Prehistoric and Protohistoric Funerary Monuments*, 15th International Colloquium of Funerary Archaeology, Programme and Abstracts, Brăila, 16.
  5. Marija Ljuština, Katarina Dmitrović, 2016. Balancing Traditional Values and Novelities: Middle Bronze Age Communities of Serbian Part of the Carpathian Basin and their Southwestern Neighbours, in: *Bronze Age Connectivity in the Carpathian Basin*, Program and Abstracts of the Scientific Colloquium in Târgu Mureş, 13–15 October 2016, 19–21.
  6. Marija Ljuština, Katarina Dmitrović, 2016. On the Outskirts of Urnfield World: West Morava Basin at Dawn of Late Bronze Age, in: *Let the Dead speak for the Living. Late Bronze Age and Early Bronze Age burials in Southeast Europe – theoretical perspectives in Balkan Archaeology*, International Conference, Vienna, November 30th – December 2nd 2016, 9.
  7. Marija Ljuština, Katarina Dmitrović, 2016. Between Everyday Life and Eternal Rest: Middle Bronze Age in Western Morava Basin, Central Serbia, in: *Funerary Practice during the Bronze and Iron Ages in Central and Southeast Europe*, Proceedings of the 14th International Colloquium of Funerary Archaeology in Čačak, Serbia, 24th – 27th September 2015, Beograd – Čačak, 2016, 43–52.
  8. *Funerary Practice during the Bronze and Iron Ages in Central and Southeast Europe*, Proceedings of the 14th International Colloquium of Funerary Archaeology in Čačak, Serbia, 24th – 27th September 2015, Beograd – Čačak, 2016, Eds. V. Sîrbu, M. Jevtić, K. Dmitrović, M. Ljuština.
  9. Radivoje Bojović, *Nadežda i Petrovići u muzejskim zbirkama Čačka*, Naučni skup posvećen Nadeždi Petrović (1873–1915), zbornik radova, Novi Sad, 2016, 130–140.
  10. Радивоје Бојовић, *Драјуџин Гавриловић – мајор са чином њуковника, Београд*, Дом војске Србије, 2016, пре-савитак.
  11. Радивоје Бојовић, *Одликовања на војводском мундиру Пејра Бојовића; Подаци за биографију војводе Пејра Бојовића*, Војвода Петар Бојовић: знамења славе и части, Београд, Генерални секретаријат председника Републике, 2016, 11–39, 141–147.
  12. Радивоје Бојовић, *Одликовања на војводском мундиру Пејра Бојовића; Подаци за биографију војводе Пејра Бојовића; Живој и њобеге војводе Пејра Бојовића*, Војвода Петар Бојовић: знамења славе и части, Београд, 2016, 11–39, 141–179, 181–187.
  13. Радивоје Бојовић, *Одликовања на војводском мундиру Пејра Бојовића; Подаци за биографију војводе Пејра Бојовића; Живој и њобеге војводе Пејра Бојовића*, Војвода Петар Бојовић: знамења славе и части, Војна књига бр. 2079, Београ 2016, 11–39, 141–179, 181–187.
  14. Радивоје Бојовић, *Војвода Пејар Бојовић, биографија вредна сећања*, Војвода Петар Бојовић: знамења славе и части, Београд, 2016, 4–7.

15. Радивоје Бојовић, *На војводском мундиру; Живош и њобеде*, Одликовања војводе Петра Бојовића: знамења славе и части, Одбрана, специјални прилог, бр. 153, Београд, 2016, 2–18, 29–31.
16. Радивоје Бојовић, *Овчарско-кабларски манастири у Пушешевцију Јоакима Вујића*, Бележник, св. 5, Чачак, 2016.
17. Милош Тимотијевић, *Драиша Васић (1885–1945) и српска национална идеја* (Београд : Службени гласник, 2016). – 566 стр.
18. Милош Тимотијевић, „Звонимир Звонко Вучковић (1916–204) : биографија, документа, сећања“, *Зборник радова Народног музеја XLV* (Чачак, 2015 [шт. 2016]), 173–205.
19. Милош Тимотијевић, „Бој на Љубићу у званичној репрезентативној култури Чачка током XIX и XX века“, у: *Српска револуција и обнова државности Србије : двеста година од Другог српског устанка*, ур. Радомир Ј. Поповић, (Београд, Историјски институт САНУ; Чачак, МИАЧ, 2016), 215–241.
20. Борисав Челиковић, Ђорђе Миловановић, Марина Лукић-Цветић, Милош Тимотијевић, „Културно и историјско наслеђе“, у: *Гружа и Рудничка Морава*, ур. Слободан Арсенијевић, Борисав Челиковић (Крагујевац : Удружење грађана Урбана безбедност, 2016), 139–191.
21. Милош Тимотијевић (рецензија), *Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије IV* (ур. Александар Марушић, Ана Боловић), Горњи Милановац, 2016, 370–371.
22. Делфина Рајић, *Извештај о раду Народног музеја за 2015. годину*, Зборник радова Народног музеја, књ. XLV, Чачак, 2016, стр. 281–302.
23. Delfina Rajić, *Introduction, Funerary Practices during the Bronze and the Iron Ages in the Central and Southeast Europe*, University of Belgrade – Faculty of Philosophy, National museum Čačak, Beograd – Čačak, 2016, 23 – 24.
24. Делфина Рајић, Милош Тимотијевић, *Досадашња исцртавања манастира Овчарско-кабларске клисуре*, Бележник Овчарско-кабларске клисуре, бр. 7, Чачак, 2016, стр. 16–22.
25. Делфина Рајић, *Обреновића дарови – од Кнегиње Љубице и Господара Јована миоковачкој и брусничкој цркви*, Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије и Европе, IV, Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац, 2016, 197–205.
26. Делфина Рајић, 33. Дечји мајски салон, Народни музеј Чачак, 2016.
27. Зоран Ракић, Ирена Шпадијер, Тајана Суботин - Голубовић, Милена Давидовић, Ђорђе Бубало, Владан Тријић, Миланка Убипарип, Јована Станојловић, Катарина Мано-Зиси, Милош П. Живковић (1984), Милош П. Живковић (1989), Мила Гајић, Марина Бунарџић, Делфина Рајић, Свет српске рукописне књиге (XII – XVII век), Српска академија науке и уметности, Београд 2016, 436.
28. Слободан Богојевић, *Анализа и практична примена хемијској чишћења у конзервативским шрејманима металних археолошких налаза*, (хабилитациони рад за звање вишег конзерватора), 2016, Чачак – Београд.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

- Машинско саобраћајна школа Чачак доделила је захвалницу Народног музеју у Чачку за сарадњу у реализацији наставе уметничког одељења на образовном профилу Конзерватор културних добара.
- КУД „ФРА“ Чачак доделио је захвалницу Народног музеју Чачак за допринос очувању Друштва.

- Предшколска установа „Моје детињство“ за 2015/2016. годину доделила је захвалницу Народном музеју Чачак за допринос у развијању посебних и специјализованих програма и промоција у заједници.
- Независни филмски центар FILMART захваљује Народном музеју Чачак на подршци приликом реализације 11. међународног студентског филмског кампа INTERAKCIJA 2016.
- Директор Народног музеја Делфина Рајић је за дугогодишњи допринос развоју културе и оданост вуковским идеалима добила Вукову награду за 2016. годину од КПЗ.